

ӘЛЕМ УНИВЕРСИТЕТТЕРІ ҚАТАРЫНДА

ШКОЛЕ КУРАТОРОВ- ЭДВАЙЗЕРОВ – 5 ЛЕТ

ВОСПИТАТЕЛЬНАЯ РАБОТА В ХХІ ВЕКЕ ТРЕБУЕТ НОВЫХ СОВРЕМЕННЫХ И НАУЧНЫХ ПОДХОДОВ, БЛИЗКИХ СОВРЕМЕННОЙ МОЛОДЕЖИ. ПЕДАГОГИКА ТРЕТЬЕГО СТОЛЕТИЯ СОЕДИНЯЕТ В СЕБЕ ТРАДИЦИОННЫЕ И ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ В ОБРАЗОВАНИИ И ВОСПИТАНИИ. В ЭТОМ ГОДУ ШКОЛЕ КУРАТОРОВ-ЭДВАЙЗЕРОВ ИСПОЛНИЛОСЬ 5 ЛЕТ, И ВСЕ ПЯТЬ ЛЕТ, ПРОВОДЯ ЗИМНИЕ И ЛЕТНИЕ ТРЕНИНГИ, МЫ СТАРАЕМСЯ ПОЗНАКОМИТЬ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ С НОВЫМИ ПОДХОДАМИ В СОВРЕМЕННОЙ ТЕОРИИ И ПРАКТИКЕ ВОСПИТАНИЯ.

Продолжение на 3 стр.

БУДЕМ ЗДОРОВЫ!

В ежегодных Посланиях Главы государства важное внимание уделяется здоровью населения страны, развитию физкультуры и спорта. В этом направлении в нашем вузе ведется активная работа. Одним из ярких спортивных мероприятий КазНУ является традиционная спартакиада «Здоровье» среди профессорско-преподавательского состава, работников и молодых ученых университета, которая проводилась в 43-й раз.

С 8 по 16 января на спортивных площадках КазНУ преподаватели и сотрудники состязались в восьми видах спорта. В мероприятии приняло участие 18 сборных команд факультетов и подразделений, около тысячи человек. При поддержке руководства вуза и профсоюза работников университета «Парасат» кафедра физического воспитания и спорта на высоком уровне провела соревнования

По результатам состязаний победителем спартакиады в общекомандном зачете стал механико-математический факультет. Второе место впервые завоевал коллектив военной кафедры, а на почетном третьем месте оказался физико-технический факультет.

Лучшими игроками спартакиады по видам спорта стали: факультет химии и химической технологии – А. Галева (бадминтон, настольный теннис), Ж. Лакбаева (тогызкумалак), Ф. Мальчик (дартс), военная кафедра – А. Турсунханова (бадминтон), А. Кушумов (бадминтон, настольный теннис), В. Воронин, Р. Муканова (волейбол), В. Шарнин (дартс), А. Болгов (настольный теннис), Б. Айымбетов (тогызкумалак), С. Передвигин (мини-футбол), физико-технический – Н. Дробышев (настольный теннис), Г. Партизан (тогызкумалак), М. Жусупов, Б. Алпысбаева (шахматы),

Продолжение на 8 стр.

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗҰУ ӘЛЕМ УНИВЕРСИТЕТТЕРІ КОНСОРЦИУМЫНА (WORLD UNIVERSITY CONSORTIUM) МҮШЕ БОЛДЫ

WUC WORLD UNIVERSITY CONSORTIUM
Creative Solutions for Global Higher Education

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті Әлем университеттері консорциумының (WUC) толыққанды мүшесіне айналды. Еліміздің білім беру саласының мойындалған көшбасшысы өзінің жоғары беделі мен халықаралық талаптарға сай дәрежесін тағы бір дәлелдеді.

Әлем университеттері консорциумы ғаламның жетекші ЖОО-лары мен ғылым мен білім беру саласындағы халықаралық ұйымдарды біріктіреді. Оның міндеті адамзаттың маңызды мәселелерін шешудегі университеттердің рөлін арттыру, қолжетімді және сапалы білімді жан-жақты қолдау, білім беру жүйелерін жетілдіру болып табылады. Әсіресе, студенттер әлеуетін арттыруға, олардың теориядан алған білімдерін іс жүзінде қолдануына ерекше көңіл бөлінеді. Айта кетерлігі, әр мемлекеттен тек бір ғана университет WUC мүшесі бола алады.

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ – осындай жаһандық халықаралық білім беру қауымдастығына мүше болу мәртебесіне ие болған Орта Азиядағы алғашқы және жалғыз университет. Соңғы жылдары ЖОО жетекші рейтингтерінде қарқынмен алға жылжуда, халықаралық ынтымақтастықты кеңейте отырып, әлемдік деңгейдегі форумдар мен конференциялар өткізуде.

WUC мүшесі бола отырып ҚазҰУ енді әлемнің атақты ЖОО-ларының ғана емес, Бүкіләлемдік өнер және ғылым академиясы, Халықаралық Жасыл Крест, Халықаралық университет президенттерінің ассоциациясы, Мәдени дипломатия институты, Александрия кітапханасы және басқа да беделді ұйымдардың әріптесі болып табылады. Бұл әлемде Қазақстанның жоғары білім беру жүйесінің имиджі мен бәсекеге қабілеттілігін көтеруге сөзсіз ықпал етеді.

Баспасөз қызметі

БҮГІНГІ САНДА:

БҮГІНГІ САНДА:

БҮГІНГІ САНДА:

PR: ОТ ИДЕИ К РЕАЛИЗАЦИИ

2-стр.

КЕРЕЙ ХАН

5-бет

РАССКАЗ А.П. ЧЕХОВА «КРЫЖОВНИК»

6-стр.

БӘРІ ДЕ СТУДЕНТ ҮШІН

Апта сайын әр дүйсенбіде өтетін ректорат отырыстарында қалыптасқан игі дәстүр бар. Күн тәртібіндегі басты мәселелерге көшпес бұрын студенттік шәкіртақылар тағайындалып, ҚазҰУ ғалымдары мен студенттерінің жетістіктері салтанатты түрде аталып өтіледі. Кеше өткен кезекті мәжілісте осы дәстүр өз жалғасын тапты. Жиынға белгілі заңгер, университет түлегі, Алматы қаласының прокуроры Берік Асыллов арнайы қатысып, жоғары кәсіби деңгейі мен жемісті еңбегі, ҚР Білім беру жүйесін дамытуға қосқан сүбелі үлесі үшін университет ректоры Ғалым Мұтанов пен заң факультетінің деканы Дәулет Байделдиновке «Қазақстан Республикасының прокуратурасына – 20 жыл» мерейтойлық медалін табыстады. Сонымен қатар ҚР Білім және ғылым министрі Аслан Сәріпжиповтің бұйрығымен көп жылғы еңбегі және білім беру жүйесін дамыту мен өскелең ұрпақты тәрбиелеуге қосқан үлесі үшін экономика кафедрасының профессоры Болат Мұхамедиев «ҚР Білім беру ісінің құрметті қызметкері» төсбелгісімен марапатталды.

Жиынның ресми бөлігі «Керемет» студенттерге қызмет көрсету орталығының, Тұрмыстық-коммуналдық шаруашылық басқармасының, Қауіпсіздік қызметінің 2014-2015 оқу жылының екінші семестріне дайындығына арналды. ҚазҰУ инновациялық инфрақұрылымының маңызды бөлігі болып табылатын СҚКО да бәрі студенттерге қолайлы әрі жайлы болу үшін жасалған. «Әлемде тендесі жоқ бірегей орталықты салудағы мақсат – студентке сапалы қызмет көрсету. «Керемет» – эксперименталды база. Сондықтан бүгінде орталықтың қандай деңгейде қызмет көрсетіп отырғандығы өзекті», – деді университет басшысы Ғалым Мұтанов. Орталықтың дайындығы мен қызмет барысы жайлы бөлім жетекшілері айтып берді.

Атап айтқанда, тіркеу кеңсесінің жетекшісі Айгүл Әбілмәжінова, студент кеңсесінің жетекшісі Айзат Салықова, қаржы қозғалысын есепке алу және ақылы қызметтер бөлімінің басшысы Гулярина Әубәкірова, Мансап және бизнес орталығының директоры Ержан Сүлейменов, төлқұжат үстелінің маманы Айнұр Әліпбаевалар орталықтың бүгінгі тыныс-тіршілігі мен қызмет барысын баяндады. «Біз заман талабына сай студенттерге қолайлы жағдай жасап, сапалы қызмет көрсетуге тиіспіз. Қазір автоматтандыру заманы, сондықтан қағазбастылықтан құтылу қажет. Студенттер барлық қызметтерді «бір терезе» принципі бойынша ең қысқа мерзімде алуы тиіс», – дей келе ректор Ғалым Мұтанұлы қызмет көрсету

мәдениетіне де ерекше көңіл бөлуі тапсырды. Бұл ретте ол ұлы ойшыл әл-Фараби бабамыздың ізгілікті қала ұғымын негіз ететін «Al-farabi university smart city» ғылыми-инновациялық жобасының осы мақсатпен үндестігін тілге тиек етіп, назар аударуға шақырды.

Сондай-ақ мәжілісте Тұрмыстық-коммуналдық шаруашылық

басқармасының басшысы Есентай Бекжігітовтің, Қауіпсіздік қызметінің жетекшісі Қайрат Доспамбетовтің, шығыстану факультетінің деканы Баян Жұбатованың хабарламалары тыңдалып, өзге де мәселелер қаралды.

Әйгерім ӘЛІМБЕКОВА

«ҚАЗАҚ УНИВЕРСИТЕТІ» – 1555

Бүгін қолыңызға алып отырған «Қазақ университеті» газетінің 1555 саны. Алғаш 1948 жылы 20 сәуірде жарық көрген университеттің төл басылымы, міне, 1555 рет басылып отыр. Газеттің жеке тарихы үшін бұл шығарылымның орны ерекше.

«Қазақ университеті» газеті – ұлттық университеттің шынайы тынысы, өмірі мен келбетін бейнелейтін бет-бейнесі, бедері, білгір ғалымдар мен майталман мамандар, мындаған студенттер, магистранттар, докторанттар және ең бастысы, ғылымға ынтық жастардың еңбегін көрсететін көкейтесті басылым. Газетте университеттегі тың жаналықтар, инновациялық жобалар, мәдени хабарлар, ғылымға бағытталған сұхбаттар, рухани материалдар, тағылымға толы айдарлар, жастар шығармашылығын қолдайтын арнайы беттер берілген.

«Қазақ университеті» газеті киелі білім және ғылым ордасының зиялы, әлеуеті зор ғылыми, мәдени ортасымен өзара тығыз қарым-қатынаста. Отандық жетекші ғалымдардың, бүгінгі студенттердің, болашақ элитаның тың пікірлері, бастамалары да, ең алдымен, осы университет басылымында жарияланып отыруымен де «Қазақ университеті» газеті құнды. Демек, 67 жылдық тарихы бар басылымның әлі де айтары бар, берері көп болатынына сеніміміз зор.

«Қазақ университеті» газетінің ұжымы

СЕМИНАР

PR: ОТ ИДЕИ К РЕАЛИЗАЦИИ

Как правильно строить имиджевую политику? О чем и – главное – как писать в газеты? Как эффективно взаимодействовать со средствами массовой информации (СМИ)? Каковы сегодня самые действенные PR-инструменты? Чем различаются имидж и репутация? На эти и многие другие вопросы ответили преподаватели факультета журналистики на очередном семинаре «PR-мероприятие: от идеи к реализации» в рамках ежегодных семинар-тренингов «Имиджевая политика университета».

Встречи с ответственными лицами на кафедрах и факультетах за взаимодействие со СМИ, организованные пресс-службой университета совместно с преподавателями факультета журналистики, стали традиционными. И в этот раз организаторы мероприятия подняли самые актуальные проблемы. Так, преподаватели кафедры печати и электронных СМИ Л.Нода и А.Мусинова

рассказали о правильных подходах при формировании новостного повода, составлении эффективного медиа-плана кафедр и факультетов, правилах работы со СМИ. На конкретных примерах разобрали личный опыт сотрудничества со СМИ. Кейс, представленный А.Мусиновой, был очень поучительным.

Чтобы работа со средствами информации была эффективной, каждому

необходимо овладеть PR-инструментами. О самых действенных, опираясь на собственный опыт, поведала профессор Л.Ахметова. Лайла Сейсембековна – активный автор, постоянно публикуется в газетах и журналах, дает интервью на телеканалах.

Структуру пресс-релиза, требования к нему разобрал на конкретных примерах доцент А.Рожков, который доказал, что составленный по всем правилам пресс-релиз – это 50% успеха будущего мероприятия. Рекомендации по подготовке пресс-релиза заинтересовали всех.

Доцент К.Кабылгазинова говорила об оценке эффективной работы со СМИ республики – мониторинге. Итоги семинара-тренинга подвела доктор политических наук, профессор Г.Султанбаева, которая рассказала как кафедра печати и электронных СМИ комплексно проводит работу по формированию имиджа университета. По ее словам, об этом говорят многочисленные мероприятия кафедры, а также публикации преподавателей в СМИ республики и за рубежом.

В завершение мероприятия тренеры семинара и представители пресс-службы ответили на интересующие вопросы собравшихся, а также снабдили их материалами-рекомендациями.

Лариса НОДА,
ст. преподаватель факультета журналистики, главный редактор газеты «Журналист»

КУЛЬТУРА ПОВЕДЕНИЯ

Вопросам формирования в КазНУ корпоративной культуры, основам делового общения и этикета была посвящена специальная лекция «Стратегии коммуникативного воздействия», которую для сотрудников университета организовал департамент по воспитательной работе.

Компания, фирма, учебное заведение не может успешно функционировать, если ее работники не владеют необходимыми умениями и навыками, сводом писанных и неписанных правил, законов данной организации влияющих на отношения с коллегами. Стратегия коммуникативного воздействия организации должна быть направлена на формирование корпоративной культуры и духа, делового общения и этикета. Она состоит из разных элементов:

интеллектуальной концепции организации, включая ее миссию, ценности, цели существования; организационной структуры и системы субординации; менеджмента; механизмов контроля; повседневных способов поведения сотрудников, включая традиции и другое.

Большой интерес вызвал просмотр тематических видеосюжетов, демонстрирующих решение вопросов, связанных с корпоративной культурой и деловой этикой, способов и путей улучшения деловой репутации организации, построения оптимальных деловых отношений.

Была затронута и тема дресс-кода, которая вызвала особый интерес у прекрасной половины

слушателей лекции. Также на примерах деловых переговоров была проведена параллель между особенностями национального развития и нормами делового этикета, продемонстрирована

специфика бизнес-поведения в разных странах мира.

А.К.ЖОЛДУБАЕВА,
профессор кафедры

религиоведения и культурологии

Продолжение. Начало на 1 стр.

ШКОЛЕ КУРАТОРОВ-ЭДВАЙЗЕРОВ - 5 ЛЕТ

В центре науки воспитания стоит Человек как Личность, его гуманистическое развитие и раскрытие его потенциала. Рефлексируя пять лет опыта работы Школы кураторов-эдвайзеров, можно подчеркнуть, что мы познакомили преподавателей с личностно-ориентированным, гуманистическим и культурологическим, средовым и этнопедагогическим подходами в воспитании. В этом году тренерами были

минут-кураторлык сағаттын студент тұлғасына әсері» (доц. У.Б. Толешова, асс. С.А. Рамазанова), «Тренинговое занятие по командообразованию студенческой группы» (А.К. Мынбаева, асс. А.В. Вишневецкая, Д.И. Мухатаева), «Применение арт-терапии на кураторских часах» (проф. З.Б. Мадалиева, З.М. Садвакасова), «Студенттік көшбасшылық және топ мотивациясын басқару тиімділігі» (Д. Ельбаева, Д.Ертаргынқызы),

Истинное воспитание состоит не столько в правилах, сколько в упражнениях.

Ж.Ж. Руссо

Воспитать человека интеллектуально, не воспитав его нравственно, – значит вырастить угрозу для общества.

Т.Рузвельт

подготовлены занятия по социальному конструированию команды, арт-терапии и формированию позитивного мышления, воспитанию лидерства, работы со студентами группы риска.

Тематика тренингов включала: «50

«Формирование позитивного мышления у студентов. Технологии социально-педагогической работы куратора-эдвайзера со студентами группы риска» (доц. Н. Анарбек), «Тәуекел тобындағы студенттермен куратор-эдвайзерлердің

элеуметтік-педагогикалық жұмысының технологиясы. Педагогикалық қолдау: педагогтің тәрбиелік ұстанымының негізі» (ст.преподаватель М.Д. Шағырбаева, асс. И. Хадырбаева).

Социальное конструирование команды проходит пять этапов: ориентации; бурления, столкновения и позиционирования; структурирования; конструктивной работы; прощания и отпуска. Совместно кураторы разобрали различия в понимании группы и коллектива, динамики группы как коллектива и команды, проиграли упражнения. Сами упражнения были смешными, например, как «Мой паровоз», актуализирующими – «Группы в моей жизни», креативными – «Метафора команды», «Картинка красноречивее слов», созидающими – «Строительство моста», рефлексирующими – «Мои роли в команде», «Температурная кривая командного процесса».

На тренингах царил позитивная, творческая атмосфера, кураторы-эдвайзеры естественнонаучных и социогуманитарных факультетов, «физики» и «лирики» работали вместе, в сотрудничестве. Преподаватели выполняли задания и выступали на казахском, русском и английском языках. Каждый год мы, тренеры и кураторы, заражаемся креативностью и яркими идеями, юмором и командным духом.

А.К. МЫНБАЕВА,
зав.кафедрой общей и этнической педагогике, руководитель школы кураторов-эдвайзеров

У.Б. ТӨЛЕШОВА,
жалпы және этникалық педагогика кафедрасының доценті, п.ғ.к:

– 50 минут жүргізілетін кураторлык сағат студенттің рухани құндылығының дамуына ықпал етуі тиіс. Кураторлык сағаттың тақырыптары қарапайым, әсерлі, өмірмен байланысты, жас ерекшеліктеріне, қызығушылықтарына сай болып, жүргізілуі формалары мен әдістері жаңаша құрылуы керек. Кураторлармен жүргізілген семинар-тренинг әр аудиторияда әр түрлі формада ұйымдастырылды. Соңында әр факультетте ай сайын әдістемелік күндер белгіленіп, үнемі тәрбие жұмысының жүргізілуі жолдары талқыланып, жанданып отырылуы тиіс екендігі тапсырылды. Себебі тәрбие жұмысы педагогикалық қызметтің бір бағыты екенін ұмытпауымыз қажет.

З.Б. МАДАЛИЕВА,
профессор кафедрасының обцей и этнической педагогике, д.психологических наук:

– Впрограммезимнейшколыкураторов был предложен семинар-тренинг «Арт-терапия в работе кураторов-эдвайзеров». Это интересный невербальный способ общения со студентом, возможность лучше почувствовать те слабые места, в развитии которых куратор мог бы помочь студенту. Арт-терапия позволяет человеку раскрыть свои чувства, переживания даже в том случае, если он не владеет или плохо владеет речью, скрывает какую-то информацию. Участники семинара в практической части семинара выполняли упражнения с применением таких технологий как музыкотерапия и ее терапевтическое влияние, упражнения «Тайна моего имени» и «История из жизни цвета», учились рисовать и толковать рисунки, освоили техники, которые они смогут использовать в своей кураторской работе по раскрытию ресурсной стороны личности студента, в их адаптации, в раскрытии творческого потенциала и для сохранения психического здоровья студентов.

THREE QUESTIONS TO GULSUM SEILKHANOVNA AND MARIASH KAIDAULOVNA

Gulsum Seilkhanovna Suleimenova and Mariash Kaidaulovna Makisheva – Associate Professors, highly professional teachers of the English language currently working in the Department of International Relations.

It is my idea that language teachers become teachers because they are fascinated by language and they have a strong desire to extend their fascination to their students. Gulsum Seilkhanovna and Mariash Kaidaulovna are doing this with great pleasure and enjoyment. These are motivating, patient, knowledgeable and interesting teachers and personalities. They are the sort of teachers who ardently love their students and instill in them values, knowledge and dreams. They are the windows through which the young people see their future.

They are the people who brighten the corner where they are!

1. One of the main challenges in teaching a foreign language is dealing with error correction.

What do you think of it?

Gulsum SEILKHANOVNA

-The ancient Romans used to say “Errare humanum est”. This proverb concerns any human being, his life, behavior, work, etc. But when we speak about teaching and learning any language, we can recall the following quotation: “Once a language student is a language student always”. Any person learning a foreign language should try to avoid some errors in his speech. A student must work very hard at his level of language, trying to be good in phonetics, grammar, speech, etc. As far as the errors are concerned we, teachers, should be more tolerant to our students and correct them later in a polite way. We should try to develop their confidence in themselves and in the way they are learning any language.

-Error correction is really one of the main challenges in teaching a foreign language. Many foreign language educators have rejected the obsessive concern with error avoidance. I also belong to this group of teachers. It is a natural phenomenon in language learning to make mistakes. There may be very subjective and objective reasons to deviate from the so-called “standard” forms and structures of the target language. Of course, much depends on the tasks and objectives that are set in the process of teaching. If you develop communicative skills we should be more tolerant to oral mistakes in order to instill a feeling of success and confidence in students when they are trying to show that they can speak and express their points of view, new ideas and error correction really destroys their confidence and makes them expend much effort on details that they lose the overall ability to use language and communicate well.

Mariash KAIDAULOVNA

2. What role does teacher’s personality play in the process of education?

-A teacher plays a great role in the process of education. So does his (her) personality. We are to bring up a young generation. A good teacher is a vivid example for his students in the way he increases his scope of knowledge, his methods of teaching, in his attitude to students, to colleagues, in general, to the society. Above all, a teacher should show the way how he loves and respects his Motherland, his native language, national history, culture, literature, customs and traditions. We should bring up dignified citizens of our country who are ready to meet any challenges of XXIst century.

-It is not something unusual if I emphasize that the role of a teacher in ensuring the effective language teaching and learning is great. He/ she must be a good instructor and more. The good teacher cherishes his students, knows them, understands their individuality as learners, recognizes their learning preferences and their difficulties and sees their language learning progress. The teacher is also to be aware of the techniques of language teaching, the contributory disciplines and the needs of the society and of the country in general.

3. What do you think of the young generation – the future of Kazakhstan?

-It goes without saying that the young generation is the future of Kazakhstan. The environment, namely, family, higher educational establishment, relatives and friends play a great role in molding the young generation of our country. Our young people should work for the benefit of their Motherland. We believe them and rely upon them.

-I am an optimist and I believe that our youth are very smart, inventive and creative. They have every opportunity to study, to choose a profession and to work. If they want to study abroad, they can participate in various international educational programs. But I am anxious very much about the fact that they are becoming more and more cosmopolitan when they crave for leaving their country and living somewhere but not Kazakhstan, they perceive all foreign is good and local is worse.

Are you a happy person?

-I am never tired to say: “Life is good and wonderful”. A desire to be happy is a basic law of life. I am happy that I have got a bright education at the Kazakh State University and abroad. I am happy that I have been teaching English at the Kazakh National University for a long time and working as an interpreter as well. It’s a great honor that I have been a simultaneous interpreter of the speeches by President Nursultan Nazarbayev at the International anti-nuclear Congresses in Almaty. Besides, I have taken an active part in the work of the International anti-nuclear movement “Nevada-Semey” and the Kazakhstani Peace Walk along the Great Kazakh Steppe. I was proud to represent the Republic of Kazakhstan as an interpreter at the Centennial Olympic Games in Atlanta, USA, 1996, etc.

I am happy that I am helpful for my family, relatives and friends, students and colleagues, for my University and for my country. You, students, should bare in your mind that «Білері жуан – бірді жеңер, білімі бар – мынды жеңер». Study all your life and study hard! Be happy! Ақ жол! Good luck!

-If you are alive and healthy, if you are helpful to your people- family, children, friends, colleagues, if you feel that you are making your own contribution to enhance the image of your country, the image of your University, then you should be happy. I am a happy person for sure!

You were not born a winner, and you were not born a loser. You are what you make yourself be.

Lou Holtz

Prepared by A. MULDAGALIYEVA

Lecture on the “Communicative strategy impact” with the discussion of the issues of corporative culture was held at Al-Farabi Kazakh National University

КЕРЕЙ ЖӘН

КЕРЕЙ ХАН (Т.Ж.Б. XV ғ. 60 ж.) – ТУЫСЫ ЖӘНІБЕК ХАНМЕН БІРГЕ ҚАЗАҚСТАН АУМАҒЫНДА ҚАЗАҚ ХАЛҚЫНЫҢ ҰЛТТЫҚ СИПАТТАҒЫ ТҰҢҒЫШ МЕМЛЕКЕТІ – ҚАЗАҚ ХАНДЫҒЫНЫҢ НЕГІЗІН ҚАЛАҒАН ЕКІ ТҰЛҒАНЫҢ БІРІ ЖӘНЕ АЛҒАШҚЫ ҚАЗАҚ ХАНЫ. ТАРИХИ ӘДЕБИЕТТЕРДЕ ОНЫҢ ЕСІМІ КИРАЙ, ГЕРАЙ, ГИРАЙ, КЕРЕЙ ТҮРІНДЕ КЕЗДЕСЕДІ. ОНЫҢ АРҒЫ АТА-БАБАЛАРЫ МОҢҒОЛ ИМПЕРИЯСЫНЫҢ НЕГІЗІН ҚАЛАҒАН – ШЫҒЫСХАННАН БАСТАЛЫП, ЖОШЫ ҰЛЫСЫНЫҢ БИЛЕУШІСІ – ЖОШЫ ХАНМЕН, АҚ ОРДАНЫҢ БИЛЕУШІСІ – ОРДАЕЖЕНМЕН ЖАЛҒАСАДЫ. АЛ БЕРГІ АТА-БАБАЛАРЫ – АЛТЫН ОРДА МЕН АҚ ОРДАНЫҢ ХАНЫ БОЛҒАН ОРЫС ХАНҒА КЕЛІП ТІРЕЛЕДІ ДЕ, ОРЫС ХАННАН ТОҚТАҚИЯ, ОДАН БОЛАТ, ОДАН КЕРЕЙ ХАН ШЫҒАДЫ. «ТАУАРИХ-И ГУЗИДА-ИЙ НУСРАТ-НАМЕ» ДЕРЕГІ БОЙЫНША, КЕРЕЙ ХАН – БОЛАТТЫҢ ЖАЛҒЫЗ БАЛАСЫ.

ТАРИХИ АСЫЛ МҰРАЛАРЫМЕН ЕЛІМІЗДІҢ МӘДЕНИЕТІНДЕ ЕРЕКШЕ ОРЫН АЛАТЫН ҚАЗҰУДЫҢ КІТАПХАНАСЫНДА ҰЙЫМДАСТЫРЫЛҒАН МӘДЕНИТАНЫМДЫҚ ІС-ШАРА ӘЛЕМДІК КІТАП НАРЫҒЫНДА – ОТАНДЫҚ ӘДЕБИ ҚОРЫМЫЗДЫҢ, ӘЛЕМДІК БІЛІМ БЕРУ НАРЫҒЫНДА – ҚАЗАҚСТАНДЫҚ БІЛІМ САЛАСЫНЫҢ БӘСЕКЕГЕ ҚАБІЛЕТТІ ЕКЕНДІГІН ШЕТЕЛДІК ТЫҢДАУШЫЛАРҒА АЙҚЫН ДӘЛЕЛДЕП БЕРДІ.

КІТАП – АЛТЫН ҚАЗЫНА

Тәуелсіз еліміздің жарқын болашағы білімді де білікті жастар болса, жастардың болашағының кепілі – парасатты өмірге жол сілтер білімнің бұлағы – кітап екені айнымас ақиқат. Қазіргі ғаламтор кең өріс алған шақта кітапханаға барып кітап оқудың қажеті қанша дейтін жандар да табылып қалар. Алайда адамның рухани азығы – кітаптың адам өмірінде алатын орны әрқашанда бөлек қой.

«Ақымақ адаммен босқа сөйлесіп уақыт кетіргенше, одан да кітап оқып, ақылды ой жинаған артық» деген халқымыздың дана сөзін басшылыққа алған ЖОО-ға дейінгі дайындық кафедрасының ұстаздары елімізге білім алуға келген шетелдік тыңдаушыларды қысқы демалыс кезінде ҚазҰУ қалашығында орналасқан Әл-Фараби кітапханасына алып барды. Кітапхана қызметкерлері кітапхананың кітап қорымен, жұмыс істеу, қызмет көрсету үлгісімен, электронды кітапхана жүйесімен таныстырды. Қазіргі заманауи үлгіде қызмет көрсететін кітапхана шетелдік тыңдаушыларға өте ұнады. Әсіресе, сирек кездесетін кітаптар қорындағы асыл қазынамен – әдеби мұрамен тек виртуальды түрде таныспай, нақты көзбен көруі оларға үлкен әсер етті. Олар сирек кездесетін кітаптар қорымен танысты, қасиетті кітап «Құранның» түпнұсқасын және тағы да басқа көне жазба ескерткіштерді тамашалады. Білім мен танымның ғана қайнар көзі кітап өркениетті өмірдің басты кілті екенін шетелдік жастар ғана емес, өзіміздің еліміздің жастары да ұмытпаса екен. Кітапханаларымыз қызықты кітаптар мен оларды сүйіп оқитын оқырмандарға тола берсін деген ізгі тілекпен кітапханадан шықтық.

Р.Т. НАРАЛИЕВА,
ЖОО-ға дейінгі дайындық
кафедрасының аға оқытушысы

Жәдігер хан мен оның ұлы Бүреке сұлтан бөліп алып, жеке Жәдігер хандығының негізін қалайды. Ал үшінші болып, Керей мен Жәнібек хандар ордаежендік тайпаларды бастап, Әбілхайыр ханнан бөлініп кетеді де, Қазақ хандығының негізін қалайды. Бұл туралы «Тарих-и Рашиди» кітабында Мұхаммед Хайдар Дулати баяндайды. Онда ол Керей хан мен Жәнібек ханның Әбілхайыр хандығынан бөлініп, Моғолстанның батысындағы Шу бойы мен Қозыбасы өңірі аралығына келіп қоныстанғаны туралы баяндалады. Бұл аймақ – сол жылдардағы Моғолстан билеушісі Есенбұға хан мен оның туған ағасы Жүніс хан иеліктерінің арасы болды. Соңғы жылдары ғылыми айналымға енгізілген аңыз мәліметтері бойынша, Керей хан мен Жәнібек хан қол астындағы ру-тайпалармен 1457 жылдың күзінде Шу өңіріне көшіп келген. Ал 1458 жылдың көктемінде Керей хан болып сайланады. Керей хан мен Жәнібек ханның бөлінуімен «көшпелі өзбектер» мемлекетінде ыдырау процесі тереңдейді де, Әбілхайыр ханға наразы сұлтандар, әмірлер, ру-тайпа басылары Керей хан мен Жәнібекке келіп қосылады. Аз уақыт ішінде Қазақ хандығындағы халықтың саны 200 мыңнан асып кетеді. Керей хан мен Жәнібек ханның арқасында Есенбұға хан ағасы Жүніске қарсы күресте сенімді, әрі мықты одақтас табады. Жүніс хан 1461-1462 жылға дейін інісі Есенбұға ханға қарсы ешқандай әрекет жасай алмайды. 1461-1462-1469 жылдары Моғолстан ханы Досмұхаммедтің мәнсіз, мағынасыз жүргізген саясаты салдарынан Керей хан Жүніске қолдау көрсете бастайды. Ақыры, 1469 жылы Досмұхаммед хан қайтыс болғаннан кейін, Моғолстандағы билік басына еш қиындықсыз Жүніс хан келеді. Керей хан тұсында негізі

қаланған қазақ –моғол қатынасы XVI ғасырдың 30-жылдарына дейін достық, бейбіт сипатта болады. Әбілхайыр хан Керей хан мен Жәнібек хан ықпалының күшейе бастағаннан қауіптеніп, оларды дер кезінде талқандау мақсатымен 1469 жылы жорық ұйымдастырады. Жорық кезінде Әбілхайыр хан ауырып, қайтыс болады да, әскері кейін оралады. Көп ұзамай «көшпелі өзбектер» мемлекетінде билік үшін талас-тартыс басталып кетеді. Әбілхайыр ханның қарсыластары – Ахмет пен Махмұт хандар, ноғай мырзалары Мұса мен Жаңбыршы, Сібір ханы Ибак, шибанилық Берке сұлтан және казак хандары Әбілхайыр ханның мұрагері Шайх Хайдар ханға қарсы шығады. «Тауарих-и гузида-и нусрат-наме» дерегінде казак хандары ретінде Керей хан мен Жәнібектің есімдері аталса, «Фатх-наме», «Шайбани-наме» деректерінде тек қана Жәнібек ханның есімі кездеседі. Аңыз бойынша, Керей хан Қазақ хандығын 10 жылдай билеген және Хан тауы етегінде жерленген. Керей ханның қандай жағдайда, қай жылы қайтыс болғандығы жөнінде нақты мәліметтер жоқ.

Аңыз бойынша Керей ханды Хантауда жерленген. Керей ханның үш баласы болды. Олар: Бұрындық хан, Қожа-Мұхаммед және Сұлтан Әлі. Олардың ішінде Бұрындық хан Қазақ хандығын 30 жылдан астам билейді. Бұрындық ханнан соң тақ билігі түпкілікті түрде Жәнібек ханның ұрпақтарының қолына өтеді. Керей ханның қалған екі ұлы жөнінде деректер кездеспейді.

Б.Б. КӘРІБАЕВ,
ҚР ҰҒА корреспондент-мүшесі,
профессор, т.ғ.д.

(Жалғасы бар)

Рассказ А.П. Чехова «Крыжовник»

Творчество выдающегося мастера рассказа Антона Павловича Чехова (1860-1904) – вершина развития этого жанра в русской классической литературе.

Писатель чутко улавливал политическую и нравственную атмосферу своей эпохи. В рассказах Чехова остро ставился вопрос о нравственном долге человека перед собою и окружающими.

Рассказ «Крыжовник» (1898) был написан в преддверии революционного подъема в России. В эти годы все острее выдвигался вопрос о необходимости перемен в образе мышления, в поведении людей во всех сферах жизни.

В «Крыжовнике» А.П. Чехов показал процесс духовного обнищания обывателя. Обывательщина – это предательство всего прекрасного во имя примитивного личного благополучия. К такому обобщению Чехов незаметно подводит нас – читателей. Рассказ о самом обыкновенном желании человека иметь материальные блага содержит широкие социальные выводы.

Главный герой – Иван Иванович, рассказывает историю своего брата. Ничего исключительного в этой истории нет: человек ценой труда и лишений добывается благосостояния, но как изменяется этот человек! Из робкого чиновника он превращается в самодовольного помещика, с упоением рассуждающего о дворянских привилегиях. В рассказе Чехов показал каждодневный, трудно замечаемый процесс прижизненной смерти человека, раскрыл безнравственность борьбы

за собственность, за эгоистическое благополучие, в которой теряется то главное, что составляет смысл жизни.

«Счастливым» существование брата тревожит и возмущает Ивана Ивановича, беспокойного, честного, думающего человека, и приводит его к выводу, что так жить нельзя. Он считает своим нравственным долгом содействовать прозрению других людей.

Рассказанная Иваном Ивановичем история не взволновала слушателей, хотя нельзя сказать, что Алехин или Буркин – плохие люди. Их равнодушие подтверждает мысль героя-рассказчика о необходимости будить, тревожить людей.

Социальное звучание рассказа усиливается и его своеобразным финалом. В последнем варианте осуществивший свою заветную мечту чиновник остается

жить. Автор утверждает, что самодовольно существующая пошлость – это явление социально опасное и социально закономерное

Особую роль в рассказе Чехова играет художественная деталь. Во-первых, деталь становится средством социально-психологической характеристики персонажа («скотоподобие» владельца усадьбы), во-вторых, важна деталь, определившая название рассказа – крыжовник. Крыжовник – это удивительно точная бытовая подробность. Это рядовая, незначительная принадлежность почти всякого мелкого усадельного хозяйства. Чехов с его удивительной наблюдательностью увидел в мечтах недалекого человека именно эту подробность, потому что она была самая естественная, самая нормальная в сознании его героя-мещанина, именно благодаря ее незначительности. В-третьих, эпитет «кислый крыжовник» точно передает особый оттенок, так как «она своя, собственная», и уже только поэтому кислая. Переломным моментом в сознании рассказчика становится ночное зрелище: торжество Николая Ивановича, с наслаждением поедающего кислый крыжовник.

Таким образом, рассказ о будничном факте поднимает большие общечеловеческие вопросы о счастье и о смысле жизни. Мысли и раздумья героя будят раздумья читателя, тревожат его, напоминают о человеческом долге, о необходимости активного вмешательства в подобную жизнь.

Р.М. МЕЙРАМГАЛИЕВА,
доцент кафедры русской филологии,
русской и мировой литературы

Отрывок из рассказа «Крыжовник»

«...Но дело не в нем, а во мне. Я хочу вам рассказать, какая перемена произошла во мне в эти немногие часы, пока я был в его усадьбе. Вечером, когда мы пили чай, кухарка подала к столу полную тарелку крыжовника. Это был не купленный, а свой собственный крыжовник, собранный в первый раз с тех пор, как были посажены кусты. Николай Иванович засмеялся и минуту глядел на крыжовник молча, со слезами, – он не мог говорить от волнения, потом положил в рот одну ягоду, поглядел на меня с торжеством ребенка, который, наконец, получил свою любимую игрушку, и сказал:

– Как вкусно!

И он с жадностью ел и всё повторял:

– Ах, как вкусно! Ты попробуй!

Было жестко и кисло, но, как сказал Пушкин, «тмы истин нам дороже нас возвышающий обман» [1]. Я видел счастливого человека, заветная мечта которого осуществилась так очевидно, который достиг цели в жизни, получил то, что хотел, который был доволен своею судьбой, самим собой. К моим мыслям о человеческом счастье всегда почему-то примешивалось что-то грустное, теперь же, при виде счастливого человека, мною овладело тяжелое чувство, близкое к отчаянию. Особенно тяжело было ночью. Мне постлали постель в комнате рядом со спальней брата, и мне было слышно, как он не спал и как вставал и подходил к тарелке с крыжовником и брал по ягоде. Я соображал: как в сущности много довольных, счастливых людей! Какая это подавляющая сила! Вы взгляните на эту жизнь: наглость и праздность сильных, невежество и скотоподобие слабых, кругом бедность невозможная, теснота, вырождение, пьянство, лицемерие, вранье... Между тем во всех домах и на улицах тишина, спокойствие; из пятидесяти тысяч, живущих в городе, ни одного, который бы вскрикнул, громко возмущился. Мы видим тех, которые ходят на рынок за провизией, днем едят, ночью спят, которые говорят свою чепуху, женятся, старятся, благодушно тащат на кладбище своих покойников; но мы не видим и не слышим тех, которые страдают, и то, что страшно в жизни, происходит где-то за кулисами. Всё тихо, спокойно, и протесует одна только немая статистика: сколько-то ведер выпито, столько-то детей погибло от недоедания... И такой порядок, очевидно, нужен; очевидно, счастливый чувствует себя хорошо только потому, что несчастные несут свое бремя молча, и без этого молчания счастье было бы невозможно. Это общий гипноз. Надо, чтобы за дверью каждого довольного, счастливого человека стоял кто-нибудь с молоточком и постоянно напоминал бы стуком, что есть несчастные, что как бы он ни был счастлив, жизнь рано или поздно покажет ему свои когти, стрясется беда – болезнь, бедность, потери, и его никто не увидит и не услышит, как теперь он никто не видит и не слышит других. Но человека с молоточком нет, счастливый живет себе, и мелкие житейские заботы волнуют его слегка, как ветер осину, – и всё обстоит благополучно.

1. Из стихотворения А.С. Пушкина «Герой»; у Пушкина: «Тмы низких истин...».

Людские предрассудки

Крыжовник, по сути, просто ягода, которая становится для героя Чехова, Николая Ивановича, Чимша-Гималайского, смыслом всей жизни, а поедание «просто ягоды» – человеческим счастьем.

В рассказе «Крыжовник» Чехов ставит проблему смысла жизни, а именно, показывает, насколько убогой может быть мечта человека, которой он посвятил всю свою жизнь. У Николая было желание жить в своем собственном доме, наслаждаясь тишиной и покоем. На протяжении долгих лет мечта была несбыточной, но человек всеми силами старался осуществить ее. И неперенным атрибутом своего будущего счастья он видел крыжовник, простую садовую ягоду. Для достижения своей мечты он готов был ограничивать себя во всем: «Жил он скупой: недоедал, недопивал,

одевался бог знает как, словно нищий, и все копил и клал в банк. Страшно жадничал».

Короче того, автор ставит в рассказе проблему счастья. Для того чтобы приблизить свою мечту, Николай женился на пожилой и непривлекательной женщине. Довел несчастную женщину до смерти полуголодным существованием. И при этом у него ни на минуту не возникла мысль о том, что он виновник не только того, что ее жизнь была абсолютно безрадостной, но и ее смерти.

Мысли о материальном благополучии застилали глаза несчастному на протяжении долгих лет. Пошлость убогого существования видна во всем, человек не делает ничего, чтобы вырваться из удушающей своей пошлостью и

убогостью атмосферы, наоборот, он по-настоящему счастлив.

Духовная деградация героя приводит к тому, что он полностью теряет человеческий облик, он превращается в того, кто не имеет своих идеалов и не обладает добротой и благородством. В этом и состоит трагедия героя, заставляющая всерьез задуматься о бессмысленности существования человека.

Таким образом, проблемы, поднятые Чеховым в этом произведении, актуальны и по сей день. В рассказе показана действительность жизни, ее предрассудки, которые актуальны и сегодня. Вернее, правда о людских предрассудках, которые эту жизнь и проживают. Несомненно, у каждого человека есть свои мечты, цели, ценности в жизни, но порой и они могут сделать человека несчастным...

Еркеназ ЖУМАЖАНОВА,
студентка 3 курса
специальности «Русская филология»

Бейші жүргізген әл-Фараби кітапханасының бас кітапханашы-менеджері Шынар МҰҚАШЕВА

ҚазҰУ оқытушылары мен қызметкерлері арасындағы дәстүрлі «Денсаулық» спартакиадасы өз мәресіне жетті

■ ПРОЗА

■ ПОЭЗИЯ

Келеді кездескім

АНАҒА СЫР

Тарамастай ойымнан боп алды мұн,
Жұртқа еткен жоқ еді жамандығым.
Арманыма жеткізер, Ана, сенің
Ақ сүтіңмен дарытқан адалдығың.

Сенің берген тәрбие тәліміңнен,
Адастыра алмайды әлі келген.
Қанатымды сен қатайтып ұшырасың.
Бірақ, атып түсіруге бәрі мерген.

Енді жете бергенде арманыма,
Душпандар салады екен жарға жыға.
Сонда да, мен жамандық тілегем жоқ
Тірі жанға, анашым Алла куә.

Жамандыққа әйтеуір бәрі епті,
Мына өмірдің құйтырқы сәні кетті.
Жұртқа еткен жақсылықты таразылар
Әуелі Алла, сосын сен әділетті!

**СЕНСІЗ ДЕ ӨМІР СҮРГЕМ,
СҮРЕ БЕРЕМ**

Сенсіз де күнім батып, атқан таңым,
Сенсіз мен бақыт толы бақта аунадым.
Сен үшін бар бақытты жоғалттым мен
Тәңірден тілеп жүріп тапқан бағым.

Сенсіз де жер басқанмын ауа жұтып,
Қайғы деген кірмейтін санама түк.
Сен кіргенсің, тұмандай тұмшаланып
Жап-жарық әлеміме қарауытып.

Жандармен мен дегенде құрақ ұшқан,
Сенсіз де ойнап күлгем қуаныштан.
Сен едің ең қызықты шақтарымды
Бұрып алып әкеткен бұл ағыстан.

Сен едің тарылтқан кеп тынысымды,
Жүрекке сағыныштың мұны тұнды.
Түсінбеймін сүюге болады екен
Қалай ғана, жаным-ау, бұл ісінді?!

Жаным жылап тұрса да күледі рен,
Жалған күліп мен енді жүре берем.
Кетер болсаң, кете бер, кете бергің
Сенсіз де өмір сүргем, сүре берем!!!

АЛЫСТАҒЫ АҢСАРЫМА

Ғұмырым болса дағы толы мұңға
Жолыңда арманның болмайды торығуға.
Таңдырдың көп болса да тармақ жолы
Тәңірдің білем, жазарын жолығуға.

Сағыныш ұяласа санама кеп,
Сізді іздейді сабылып бала жүрек.
Көшелерге еріксіз елеңдеймін
Бір бұрыштан сіз шығып қала ма деп.

Тағы да көңілімде ұйып қайғым,
Сезімді шарасыз тұйықтаймын.
Сізді ойлаумен ақ таңда оянам да
Сіз шырқаған әнменен ұйықтаймын.

Көрсеніз ғой бағалап сезімді,
Ғашықтықтан ұмытқам көз ілуді.
Өң менен түс секілді арамсыздың
Алшақтығын сезудің өзі мұңды.

Армандарға жетелеп ансар әнім,
Ақ таңдар да еседі таң самалын.
Таудан биік талғамы, аман болшы
Алыстардан өртеніп ансағаным.

Рахила ОРАЗҒАЛИЕВА,
1-курс студенті

Бетті дайындаған Досжан БАЛАБЕКҰЛЫ

қайтейін, менің де назарым сол жақта еді. Бірақ, Ералы қызында емес, басқада... Менің жүрегім тоқтап қалғандай болды. Бір жыл бойы күндіз ойымнан, түнде түсімнен кетпеген асылым қол созым жерде тұр!

Мен оны бұрын да қырда жайқалған қып-қызыл раушан гүлдерін теріп жүрген бірнеше қыздың арасынан байқаған едім. Тек алыстан. Жанына жақын барып танысуға дәрменім жетпей, қалтырап тұрғанымда көп қыздың арасына сінді де, адастырып кетті. «Өкініштің адам мысығы ішімді тырнап», енді кезіктірsem, мүмкіндікті жібермеспін деп ішімнен серт байлады. Енді міне, талай күндер санамнан кетпей, сарсаңға салған асылым, көз алдымда тұр. Не істесем екен? Бұндайда қайтпек керек? Ол маған назар салып, қарамайды да. Барықшылас-пейілі әуелете, шалқыта салған әнінде ғана. Айбибінің жанынан бір елі қалмайтынын да қайтерсің? Мен де осал емеспін, кезекті енді өзім айтуға бекініп, үкілі домбыраны қолыма алып, «Ай-Қаракөз» әніне бастым.

Күндіз ойдан кетпейсің түнде түстен,
Тал бойында бір мін жоқ.
Жөнің бөлек ай бұлбұлым жүрмісің?
Сау-саламат қызыл гүлім-ай.
Жөнің бөлек ай-қаракөз жүрмісің?
Сау-саламат қызыл гүлім-ай, — деген ән жолдарын мен сол аруға арнап айтқан едім. Дүйім жұрт салған әніме тамсанып, жан-жақтан қолпақтап жатты. Менің есіл-дертім, жанағы аруда. Дөңгелек жүзі бидай өңділерге келіседі, талдырмаш денелі, үріп ауызға салғандай өн бойында бір мін жоқ, жып-жинақы, қоңырақтай шашы жібекше өрілген әсем мүсіннің қарақаттай қара көздері мөлдірей, қадала қарағанда жүрегім өрекіп, тығыларға тесік тапсамшы... Ол да саскалақтағанымды аңғарса керек, сәл күлімсіреді де, жанарын тайдырып әкетті. Мен де басқа амал қалды дейсің бе, кеш бойы сол қызды торуылдаумен болдым. Нәзік болмысына жарасымдылықпен пішілген бүрмелі көйлегі, үкілі сауқелесі, жауһар тастармен көмкерілген алқа-сырғалары, бәрі-бәрі онсыз да әсем бейнені көркейтпін, ажарландыра түскен.

Бәрінен де, жанарын айтсаңшы. Бейкүнә, мөлдір... Сол жанарлар ғой мені оған тәнті еткен.

Тойға жиналған жастар топтасып ойын ойнайтын болып шештік. Мұндай керемет сәт бола ма? Мен, әрине, жанағы қызбен бір топта болуға бар күшімді салып, ақыры оған қол жеткіздім де. Осы сәттен бастап таныстығымыз басталды. Есімі — Гүлім екен. Айбибінің жақын құрбысы болумен қатар, туысканы да болып шықты. Біз у-шұы көп үлкен ортадан сытылып, далаға шықтық. Ауа таза, тұнық еді. Дәл менің кіршіксіз көңілімдей... Аспанда жамыраған жұлдыздар менің мына тығырыққа тірелген күйімнен хабардай жымын-жымын қағады. Салқын ескен самал жел, қып-қызыл болып өртенген алма бетімді сәл салқындатқандай. Мен оған жүрегімді билеген алпауыт сезім сырын, қалай жеткізерімді білмей, біраз қиналдым. Сонан соң, мына бір әнді бастап кеттім.

Білесің жаным астықсың өрттей,
Жүректі шарпыдың айықпас дерттей.
Бір өзің жаралап, бір өзің емдейсің неге?
Жаным,
Қасымда қалшы кетпей.
Жанымнан жырақтағамшы,
Көзімнен сыр ақтарғансың,
Сен сөйтіп ұнап қалғансың
Жаным.
Келдің ғой кетем демеші,
Бәрі де бекер демеші
Жүректе мекендегенсің
Жаным.

Арадағы сәл үнсіздікті, оймақ ауыз, қиғаш қас, аққұба өнді Айбибінің женгесі бұзды:

— Гүлім, ә Гүлім, бермен келші қалқатайым?! Айбибі шақырып жатыр. Гүлім қарақат көздерімен менің жүзіме бір қарап, «даусыңыз әдемі екен» — деді де, үй жаққа қарай жүгіре жөнелді. Менің қуанышымда шек жоқ. «Даусыңыз әдемі» деді, ұнаған болдым ғой.

Арада біраз уақыт өтті. Біз кездесіп жүрдік. Қыздар қандай қу болады, ә? Ол мені алғаш көргенде-ақ ұнатқан екен, бірақ білдірмей,

біраз қинады-ау. Қыздарға ұяндық жарасады демей ме, бәлкім ол да дұрыс болар. Бізде бәрі жақсы еді. Тек... Иә, отбасын құруымызға бір ғана кедергі бар болатын. Ол — Гүлімнің әкесі. Менің өнер жолында жүргенімді қаламады. «Қызымның болашағына кедергі боласың, өнер деген кәсіп пе? Үлде мен бұлдеге орап қанаттыға қақтырмай, тұмсықтыға шоқтырмай өсірген балапанымның обалына қаласың» деп жолатпады. Қанмен сініп, бойға дарыған өнерді қалай тұншықтырам. Табиғат берген асылды қор қылу барып тұрған қатыгездік, барып тұрған ақымақтық емей немене? Өнер менің өмірім еді. Ал сол өнерді ажарландырып, көркейтетін, оған жан бітіріп тұр беретін асылым — Гүлім еді. Гүлімнің әкесінің рұқсатын ала алмай біраз уақытты жіберіп алдык.

Гүлімнің үйлеріне жапсарлас орналасқан Кенже шалдың дертіне ота жасалынбаса болмайды деген алып-қашпа әңгімелерді құлағымыз шалған еді. Бір қызығы, Кенже шал ота жасатпақ түгілі, ауруханаға аттап баспай қойғанын көзіміз көрген. Сонда біреулер, бұл қылығын балалыққа балап, жазғырып жатса, енді біреулер, «қайтсін енді қартайған шағында пышаққа түсу оңай емес қой» деп түсініскен болып жатты. Бір ғажабы, үш ай өткеннен кейін Кенже шал ауруынан айығып шыға келді. Таңданысқан жұрт мәнісін сұрай келе, Кенже шалдың дертін ән өнері — терме жазғанына қанық болды. Осы оқиғадан кейін, Гүлімнің әкесі Бәйдібек өнердің мықтылығын мойындап, бізге ақ батасын берген еді.

Гүлім екеуміз, Аллаға шүкір, бақытты ғұмыр кештік. Мынау ғазиз өмірде әрқашан бір-біріміздің қас-қабағымызға қарап, бір-бірімізді аялап, әлпештеп өттік. Балдай тәтті алты бала, отыз алты немере сүйдік, бірге қартайдық. Шүкіршілік етемін. Тек... тек Гүлім өткен жылы жазда жетпіс бес жасында о дүниеге аттанды. Жасарын жасап, асарын асаған екен деп отырған боларсың, бәрібір, бәрібір қимаймын оны. Ол маған әлі де ыстық. Жас күнімдегідей, мөлдіреп аққан бұлақ, саялы тоғайдың маңына барып, жап-жасыл әлемде жолыққым келеді онымен.

«Білесің бе, қарағым, өмірде бәрі өзгереді екен. Өзгермейтін бір-ақ нәрсе бар. Ол адам баласының бойындағы алпауыт сезім күші — махаббат. Сүйе білуден, сүйдіре білуден артық бақыт жоқ» па деймін. Ал мына қабірді екеумізге арнап, өз қолыммен тұрғызған болатынмын. Байқағанындай осы жерге күнде келемін, осында Гүлімнің жанында түнеймін. Менің Гүлім қызыл раушан гүлдерін ұнатушы еді. Сондықтан күн сайын бір тал гүлден әкелемін. Гүлімді ойлап жылынамын, сәл мызғып кетсем, аялап оятады. Сәл мұңайсам, жасысам, қайрат, жігер береді. Алдында жанған шырақтай қол бұлғап, жол сілтеп шақырады. Адамның жүрек сезімі оның жасына тәуелді емес. Тек қадіріне жетіп, тани білу керек пе деймін. Гүлім соңғы кезде жиі түсіме еніп, мені қол бұлғап шақырып жүр, — деп, қария өз әңгімесін аяқтады.

Осы әңгімеден кейін арада үш-төрт күн өтті. Қас қарайып қалған. Күнделікті әдетім бойынша жұмыстан үйге қарай асығып келемін. Ештеңе өзгермеген. Сол баяғы көше, сілтідей тынған тыныштық. Тек, тек әлгі қарияны ғана кездестіре алмадым. Ертенгі күні таң атысымен Гүлім әжейдің қабірінің басына бардым. Сонадайдан қабір ішінде бір адамның жейдесі ағарандайды. Жақындап барып, анықтап қарасам, он қолына бір тал раушан гүлін қыса түсіп, сол қолымен төмпешікті қапсырай құшақтап бір жақ қырындап қария жатыр. О дүниелік болғанына сенгім келмеді. Алайда, әлдеқашан жан тапсырған екен.

Қарияның әңгімесі, қабір басындағы осы бір көрініс, әлі де көз алдымнан кетпейді. «Махаббаттың тәтті уы» іше білу де бақыт екен ғой. Иә, «махаббат жоқ» дегендерге қарсымын...

Алтын ҚҰДАЙБЕРГЕНОВА,
журналистика факультеті,
баспа ісі және дизайн кафедрасының
4-курс студенті

М а у с ы м
айы. Ымырт
жа б ы л ы п,
кеш қарая
түскен шақ.
Көше бойында
адам аяғы
саябырлап,
мүлгіген
тыныштық
ораған.
Арагидік
алыстан
абалаған
иттердің
дауысы
естіледі.

Жұмыстан үйге қарай адымдай басып, асығып келемін. Асығып келе жатқаным — қорқып келемін. Медет тұтқан бір адамым болмағанда, кеудемді сая тұтқан жұдырықтай жүрегім әлдеқашан ытқып кетер ме еді... Иә, мен жалғыз емес едім. Осы бір шеті мен шегі жоқ көше бойында шағын ғана денесіне құйып қойғандай қара шекпенді жарасымдылықпен үйлестіре киген, орта бойлы, қара торы, томаға-тұйық карт адам қып-қызыл раушан гүлін қапсыра қысып, аяндап барады. Мен бұл адамды дәл осы уақытта, дәл осы көшеден бір тал раушан гүлімен үнемі кездестіруші едім. Бұл көрініс мені қатты қызықтырғанымен, жанына барып сөйлесуге именетінмін. Ал, бүгін не де болса сұрастырып көруге бекіндім. Әлгі қарияға жақындап барып, сәлемдесіп едім, бетіме үніліп қарап ұзақ тұрды да, үндеместен жүре берді. Мен де ештеңе деместен сонынан ере бердім. Біз ұзақ жаяу жүрістен кейін қаланың шеткері жағында орналасқан ақ кірпіштен соғылған, екі орынды етіп жасалған қабірге келіп тоқтадық. Қызық... Қабір іші бірыңғай қызыл раушан гүлдерімен көмкерілген. Бірде-бір бос орын көрінбейді. Менің қоса еріп келгенімді байқамаған болуы керек, ә дегенде сасып қалған қария мені көргеннен кейін, «ә, сенбісің?» — деді. Мен басымды изедім. Қолындағы гүлді қабір ішіне жайлап орналастырып, жайғасып отырды да, ұзақ бір әңгімені бастап кетті.

— Мен ол кезде жас едім. Қарадан шыққаным болмаса, өзгелерден дене бітімді, ақыл-ойым, сана-сезімім жағынан асып түспесем кем болғаным жоқ. Өнерден де құралақан емеспін. Той-томалақ, қыз ұзату, келін түсіру, айтыс сынды барлық өнерді қажет ететін ортада менің қатыспай қалуым ілуде бір, сирек болатын. Бірде арқаны қоздырып, руһ беретін, бірде сайын даланы шарлатса, енді бірде сағыныш лебі есіп, қайғыға көметін ән иірімдері дала баласы маған тым жақын тұғын. Ол кезде көктем еді. Күлімдеген күн нұры күллі әлемнің жүзіне күлкі ойнатып, шуақпен шырайланған табиғат тамыры жанданып, айнала құлпырып, алма ағаштары бұр жара бастаған шақ. Жер ана иініп, жана тіршілік тынысы біліне бастады. Осы бір жүрекке нұрын төгіп, жан дүниеге жылылық ұялатар шақтың қуанышы да бір төбе болады емес пе?! Бұл көктемде біздің ауыл тұрмақ бүкіл ауданды дүрліктірген үлкен той өтті. Ол — бүкіл Алтай аймағына аты мәлім Ералы байддың кіші қызы Айбибінің ұзатылу тойы. Бұл тойда кім болмады десеңші, еңбектеген баладан еңкейген картқа дейін жиналған. Думанды той әнмен өріліп, әдемі әуен барша жұрттың көңілін ажарландырып, шаттыққа бөлеуде. Кезекті әнді Айбибі нөкер қыздарымен қосылып шырқауда. Дара шыққан таныс дауыстан селк ете қалдым. Сол, емес пе?! Соның үні ғой мынау! Осыдан бірнеше ай бұрын ойда жоқта кез болып, «махаббат» деген ардақты сезімнің бар екенін сезіндірген, сөйтіп, іле ізім-қайым жоқ болып кеткен қыздың құлағымнан кетпей қойған қоныр үні емес пе?! Мен сенер-сенбесімді білмей, «сол, соның өзі» деп күбірлеп, дауыс шыққан жаққа жалт қарадым. Көпшіліктің назары Айбибі мен оның жанындағы қыздарда. Бәрі де Айбибінің сұлулығына тамсанып, бақыт тілеп, ақ ниеттерін білдіріп жатты. Жасырып

Продолжение. Начало на 1 стр.

БУДЕМ ЗДОРОВЫ!

философии и политологии – А. Ким (настольный теннис), механико-математический – Б. Урмашев (настольный теннис, волейбол, мини-футбол), А. Бектемесов (дартс), Б. Аметов (шахматы), К. Еспенбетов, Г. Маемирова (волейбол), юридический – А. Жанибеков (волейбол, мини-футбол), Э. Багылбек (мини-футбол), ректорат – Н. Байгараев (дартс). Многие участники соревновались в двух-трех видах спорта.

Победители спартакиады в общекомандном зачете были награждены дипломами и кубками профсоюза работников «Парасат», а призеры соревнований по видам спорта отмечены грамотами и ценными призами.

Отдельно хочется подчеркнуть

хорошую организаторскую работу по подготовке сборных команд факультетов и подразделений к соревнованиям,

А. Ахмедова (ФДО), А. Арзыкулов.

Каждый год спартакиада не перестает вызывать большой интерес среди преподавателей и сотрудников университета, так как помогает получить им хороший заряд бодрости и здоровья, повысить эмоциональный и физический тонус, укрепить корпоративный дух. Этому способствуют созданные прекрасные условия и техническая база кампуса – стадион, спортивный комплекс, открытые площадки, активная работа кафедры физического воспитания и спорта. В университете культивируется свыше тридцати видов спорта, а клубная форма работы секций позволяет желающим заниматься физкультурой и спортом в удобное для них время и с большей эффективностью.

Н. П. ТАГАНОВА,
главный судья спартакиады «Здоровье», старший преподаватель кафедры физического воспитания и спорта

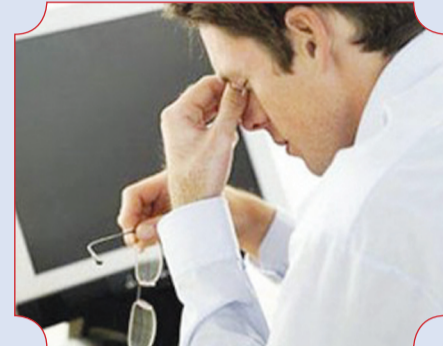
которую провели председатели профсоюзных бюро. Это: М. Елгондина (мех-мат), Э. Бейсетбаева (военная кафедра), Ш. Байганатова (физ-тех), Р. Рыскалиева (хим-фак), Б. Кобекова (ФФиП), Ж. Базарбаева (биофак), З. Абидин (МО), Б. Купешова (ВШЭиБ), Н. Сагындыков (филфак), Л. Мухамадиева (журфак), Р. Султан (ректорат),

ПАЙДАЛЫ КЕҢЕС

Газетіміздің осы нөмірінен бастап оқырмандарымызға түрлі пайдалы кеңестер, қызықты ақпараттық деректер, ғылым мен технология ғасырындағы инновациялық жаңалықтарды жариялауды жөн көріп отырмыз. Шағын айдардан өзіңізге керекті ақпараттармен таныса аласыздар деген ойдамыз!

КОМПЬЮТЕРДІҢ ЗИАНДЫ ТҮСТАРЫ

Мамандар пернетақтаның (клавиатура) монитордан да қауіптірек екенін айтады. Себебі, пернетақтадағы төмен диапазоннан тарайтын электромагниттік сәулелер саусақ арқылы ағзаға әсер ететін көрінеді. Нәтижесінде, компьютермен көп жұмыс істеген адам жүйке ауруына ұшырайды. Және де компьютердің алдында көп отырғандар саусақ ауруларына да шалдығады.

Компьютер әсерінен қолданушылардың көру қабілеті төмендеуімен қатар, дәрігерлер тағы бірнеше синдромдарды анықтайды. Олардың бірі ұзақ уақыт отыру синдромы, оның белгілері қол, мойын, белдегі ауру болып табылады. Ыңғайсыз жұмыс қалпы кезінде дененің барлық бұлшық еттерінің ұзақ жиырылуы жағдайы байқалады.

КОМПЬЮТЕРМЕН ЖҰМЫС ЖАСАУ ЕРЕЖЕЛЕРІ

Бөлмеде, компьютермен жұмыс істеу үшін арнайы табиғи, жасанды жарық болуы керек. Үй жайда күнделікті дымқыл тазалық жүргізілуі керек.

Жұмыс орны міндетті түрде кем дегенде 6 м², ал көлемі 20 м³ құрау керек. Столды терезенің жанына қою керек, өйткені жарық сол жақтан түседі. Компьютермен жұмыс үшін жақсы жарық жайылған тікелей емес жарық, яғни экранға шағылыспауы керек.

Қолданушының көру кеністігінде ашық өткір жарықтар түспеуі керек, сол үшін терезеге перде әлде жалюзимен жабылуы қажет. Жасанды жарықта жалпы және біркелкі болуы керек. Бірақ, жалғыз стол шамын қолдану жеткіліксіз.

Жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру – бұл тек болатын аурулардың алғашқы алдын алу. Компьютермен жұмыс істегенде денсаулыққа зиян келтірмеу үшін, оның үрдісінде үнемі дене қалпына қарау керек. Дене бітімін дұрыс ұстау бұлшық етті көбірек қимылдату және көп жұмыс істеуге болады. Аз шаршайды. Дұрыс дене бітімін ұстағанда құлақ тура иық жазықтығында орналасады, ал иық жамбас деп саналады. Басты тура иық бойынша ұстау керек. Сіз төмен қараған кезде бас алдыға еңкеймеуі керек. Қысық (бүкірею) жағдайы, яғни иық сызығы дәл жамбаспен және құлақ сызығымен орналаспа иық сіңірлері мен иық бұлшық еттеріне бірталай күш түседі. Бұндай жағдайдағы ұзақ уақытты жұмыс ауру себебі болуы мүмкін.

Ғаламтордан дайындаған
Досжан БАЛАБЕКҰЛЫ

ҚҰРЫЛТАЙШЫ:

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің ректораты

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ:

Бас редактор м.а.: **Әйгерім ӘЛІМБЕКОВА**
Жауапты хатшы – **Дариға АМАНКЕЛДИЕВА**
Тілшілер: **Еңлік АҚЖІГІТ, Ақмарал ҚУАНЫШЕВА**
Дизайнер – **Досжан БАЛАБЕКҰЛЫ**
Корректорлар: **Гүлмира БЕКБЕРДИЕВА, Әйгерім ИМАНҒАЛИЕВА**

МЕКЕНЖАЙЫ:

050040, Алматы қ., әл-Фараби даңғылы, 71, ректорат, 11-қабат, №1104 бөлме.
Байланыс телефоны: 377-33-30, ішкі: 11-94, тікелей: 377-31-48.
Электронды мекенжай: **kazuniver-gazeti@mail.ru**
Газет редакцияның компьютер орталығында терілің, беттелді. "Гамма-принт" баспаханасында (Райымбек даңғылы, 369) басылды.
Тел.: 8 (727) 247-98-30, 247-98-31

Бағасы келісім бойынша. Таралымы 1000 дана. Талсырыс №89

- Жарияланған мақаладағы автор пікірі редакцияның көзқарасын білдірмейді.
- Редакцияға түскен қолжазба қайтарылмайды, үш компьютерлік беттен асатын материалдар қабылданбайды.
- «Қазақ университетіне» жарияланған мақала көшіріліп басылса, сілтеме жасауы міндетті.
- Жарнама мәтініне жарнама беруші жауапты.